

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Transactionibvs. Titvlvs XXXVI.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

se gerere dicebat super ecclesia & capella de L. vertebratur ad nostram presentiam accessissent, inter se (non tamen nobis mediatis) convenerunt, quod eidem P. pro expensis, quas fecerat, tres marchas argenti solverentur, & eidem P. liti cederet, & a monachorum infestatione cessaret. Cumque compositionem a istam auctoritate Apostolica petere confirmari, nos eam non duximus admittendam, pro eo quod videbatur, pravam illicitam pacis specie continere: [1 & infra.] Ille igitur nostris monitis adquiescens, & eidem P. liti pro se ac fratre suo renuncians, authentica instrumenta, quas super hoc habebat, in nostris manibus resignavit: que nos Priori & monachis destinantes, mandavimus, ut eidem P. & fratri ejus in aliquo studeant beneficio providere, de quo magis lucrum valeant Apostolica intercessione percipere. Ceteram quia Prior & fratres adquiescere noluerunt, mandamus, quatenus monentis eosdem, ut praefato P. & fratri ejus competens beneficium conferant & adsignent: alioquin si vobis confiterit, dictos clericos a pronominata ecclesia & capella absque ordine judicio violententer ejectionis, ipsas eisdem restitui & facias: non obstantibus literis nostrae confirmationis, quas praedicti Prior & monachi a nobis impetrasse noscuntur.

[1 Monachus autem praedictum P. ut ipse tam pro se quam pro suo fratre monachos in pace dimitteret, & eidem liti omnino abrenunciaret.]

CAP. V.

Non valet pactum de succedendo post mortem prelati in ipsius ecclesia.

Idem Archiepiscopus Eboracensis.

Accepimus d. quod quidam sunt ecclesiarum clericis tali tenore concessa, quod post eorum obitum alii nominatum succedant. Verum quoniam hoc iniquum est & sacris canonibus inimicum, & ideo non debet aliquatenus tolerari: mandamus, quatenus hujusmodi successiones tam & detestabiles & iniquas appellatione cessante prohibeas, & omnino frivolas & inanes esse discernas.

CAP. VI.

Qui per pactum exigenda pensionis consecutus est ecclesiam, debet ea privari, & alias canonice puniri.

Idem Cantuariensis Archiepiscopi & ejus suffraganei.

Um clericis vestra jurisdictionis & (sicut accepimus) decedentibus ecclesiarum personis, pacificatur ex ipsis ecclesiis majores solito solvere pensiones, ut facilius possint easdem ecclesias adipisci. Nos h. ad tam detestabile vitium extirpandum, fraternitati vestrae mandamus, quatenus ne id adtentare praesumant, districtius prohibentes (si contra prohibitionem vestram venire praesumpserint) appellatione cessante, eos taliter adeptis ecclesiis spolient: alias pro tanta praesumptionis excessu, severitate ecclesiastica punientes eosdem.

CAP. VII.

Si ecclesiam suam locando, vel in feudum concedendo, adponit pactum in praedictum iura parochialis alterius ecclesia non tenet: & quicquid hac occasione perceperit, reddere cogitur illi ecclesia.

Innocentius III. in concilio generali.

Perique (sicut accepimus) regulares & clerici & seculares interdum cum vel domos locant, vel feuda

a. Ipsam. b. ibidem. c. Facit l. 2. ff. de vi & vi arm. d. Post concil. Lateranen. p. 26. c. 2. e. 2. & 3. eod. tit. in 2. compilat. e. Idem concil. Trident. sess. 21. de rege. c. 7. f. vana. al. vacuus. g. Post concil. Later. par. 2. c. 1. & 6. eod. tit. in 1. compilat. h. al. ad ista. amandantes. i. Concil. 36. al. 47. k. Cap. 1. eod. tit. in 1. compil.

concedunt, in praedictum parochialium ecclesiarum praedictum adiacent, ut conductores & feudatarii decimas solvant: & apud eosdem eligant sepulchra. Cuiusmodi id de avaritia radice procedat, quidem manifestum penitus reprobamus, statuentes ut quicquid factum fuerit hujusmodi pacti perceptum, ecclesiae parochialis restitatur.

CAP. VIII.

Non valet pactum in spiritualibus, vel quae pactum in corpore, seu de re turpi, vel impossibilis de jure, vel de facti.

Gregorius IX.

Pactiones factae a vobis (ut audivimus) inter vos & quosdam spiritualibus obtinentibus, cum in hac parte omnis pactio, omnique conventio debeat canonice esse, nullius penitus sunt momenti. Quod si contra alius est dicendum, quae observatae reguntur in materia trimentum. Nam etiam iura legitima & iustissima, quae turpe, vel rei turpis, aut impossibilis de jure, vel de facto, nullam obligationem inducit.

DE TRANSACTIONIBUS

TITULVS XXXVI.

CAP. I.

Instrumenta, & alia jura pariter, contraria transactioni solentur.

Gregorius III. b. A. faldia. & Danti.

Sicut grave: [& infra.] Post subactam & discussam de controversia vestra factam, decem et octo annis instrumenta, vel quicquid aliud est, quod in hac parte quoquo modo, aut ex temporis praescriptione, in hanc opem de lege, aut quocumque privilegio fuerit peremptum, & omni virtute cassatum: & sola pactio inter vos nunc habitorem pagina validam perpetuamque robur obtineat. Cui si quid forte incertum vel ambiguum firmitatis inferum est, vires plenissime contra hoc hac nostra auctoritate suscipiat.

CAP. II.

Tenet compositio super decimis facta cum adfesso super Alexandri tertii.

Statuimus, d. ut super decimis inter vos & archiepiscopum sui compositio facta fuerit, rata & invariabilis persistat.

CAP. III.

Si capitulum consensit in pactum, quod factum est contra ecclesiam, ulterius dissentire non potest.

Idem Dominus Episcopus. Contingit interdum, quod licet Abbas vel prior sit verus, coram delegato vel ordinario iudicatum, capitulum tamen eandem transactionem nunc recipere. Unde quis non consuleret illi, nisi respondens quod si Abbas vel prior a capitulo suo de transactione literas haberit, transactionem, quam fecit (si licet quotannis servata) capitulum, ac si non consensisset, non poterit revocare.

CAP. IV.

Super ecclesiastico beneficio transactio non potest, etiam cum non mens interpositione.

a. Vide Naxarum in manuali. c. 2. de iur. p. 1. de iur. de just. & iur. q. 3. b. Antiquus. si. in. c. 1. de iur. tit. in 1. compil. d. Post concil. Later. c. 2. de iur. p. 1. de iur. compil. e. Dubiosus. al. Dulcius. f. Post concil. Later. c. 1. de iur. p. 1. de iur. in compil.

Idem Abbas de Stratis & priori sancti Eusebii.

Constitutum e in nostra presentia G. clericus sua ecclesie adhesionem monstravit: quod cum inter iudicium & clericum super capella de Stratis controversa remanisset, tandem per transactionem sopita fuit: & quod remanente fide praestita firmata fuisset, eam tamen iudicium A. servare recusat. Quia igitur huiusmodi transactiones specie continerent simoniae: mandamus, quatenus revocata transactione in irritum, causam au-

CAP. V.

Idem Carnotensi Episcopo.

Interdiximus, quod cum aliquis ad extrajudicium iudicium literis impetratis cum adversario componi, postmodum in ecclesia de qua actum, ut aliquod habuit: Si compositio non est iudicialis, non est a nosi Episcopo reprobanda. Sed interdictum quod Episcopi auctoritate, cui praefixi ecclesie hoc praeterit solvitur viam ejas, qui solverit, non tenentur.

CAP. VI.

Idem Eboracensi Archiepiscopo, & d. Vigerensi Episcopo.

Interdictum est, quod per transactionem habetur, impetratur ut iudicium, quod per transactionem mediator, non valet impetratio. Idem Eboracensi Archiepiscopo, & d. Vigerensi Episcopo.

CAP. VII.

Idem.

Super quibus beneficiis non potest transigi, sed amicablem componi, sed quatenus allegatur.

CAP. VIII.

Idem Abbas de Stratis, i. & priori de Pharis.

Interdictum est, quod si quis ecclesiam per praelatum sine superioris consensu abrogat, succedat.

Interdictum est, quod si quis ecclesiam per praelatum sine superioris consensu abrogat, succedat.

sa coloni eorum omnia ecclesiastica tam necessaria, quam voluntaria suscipiunt sacramenta, & tamen eidem ecclesie decimasolvere contradicunt: [1 & infra.] Arbitrantur autem se posse tueri cuiusdam transactionis praetextu inter praefatos monachos, & quandam sacerdotem memorati Guili. praedecessorem facte, ut de duabus carucatibus a terre, quas in dominio suo monachi tenent, tertiam tantum decimarum partem exsolvant: [2 & infra.] Mandamus, quatenus nisi praefati monachi transactionem praescriptam, auctoritate Apostolica confirmatam esse docuerint, cum aliis inter personas facta potius, quam inter ecclesias videatur, ne pacta inter alios facta aliis obesse patiamur: ipsos & agricolas decimationes ex quibuslibet rebus provenientes ex integro, & illarum quas illicite detinuerant iustam estimationem restituere eidem ecclesie compellatis.

[1 Sed de singulis tertiam partem servatis, & duas partes sua retinere praesentibus de reliquis autem minutis decimis iuxta morem antiquum servatis, & de fructibus hororum nil penitus praestare non credebant.]

[2 Quod si ut inde occasione sumentes malignandi praedia ex agricolarum desidia ad eos devoluta, monachi in suum magis usum quam pro dote dominum convertunt, quatuor vel forte plures caruacibus duabus aggregant, non tamen decimas praestantes de illis, quoniam prius de duabus praestitissent, cum secundam compositionis tenore integras de illis decimationes solvere tenerentur. Quoniam igitur nos convenit de ecclesia providere, ne sua cultus videatur iura perire. f. v. p. a. f.]

CAP. IX.

Idem super iure praesentandi, ita super adnexo non potest transigi, ut recedatur a iure, interveniente aliqua temporalitate.

Lucius III. b. Ormenesi Episcopo.

Praxerea, quando inter laicos & viros religiosos de praesentatione alicujus ecclesie quaestio suborta transigitur, ita quod praesentationem laicus obtineat, religiosi vero novam vel majorem percipiant in ecclesia, in qua prius nullam vel minorem habere consueverat portionem, an huiusmodi transactio teneat, quaerivisti. Cum igitur ipsa pactio simoniaca merito videatur: Responsedemus, quod de iure non tenet, nec ea religio nullam debent modum obtinere.

CAP. X.

Super spirituali subiectione non licet transigi.

Celestinus III.

Praxerea, quando quarto loco quaestio talis accessit, quod quaedam cella eximi voluit a subiectione, qua matrici domi tenebatur: [1 & infra.] Fratres illius cellae, se confitentes in iure illi domi quondam fuisse subiectos, referant quaestione olim de hac subiectione fuisse motam, & transactione sopitam, estenus ut quendam annum & censum ecclesie matrici reddendo essent a subiectione principalis domus exempti: [1 & infra.] Prior consequenter pro majori ecclesiae proponebat, quod de spirituali subiectione transigere non liceret. Respondemus igitur quod ex praedicta fratrum confessione, contra eos sententia procedere debeat, praesertim cum illa transactio licet nobis de illo, quod cella determinate reddere tenebatur, constare nequaerit iniquitatem simoniacam continuasse putetur.

[1 Ceterum ex adverso prior majoris domus duo pariter allegabat: unum scilicet quod ex quo confessi fuerant se dudum illi domo fuisse subiectos, & non ante transactionem illam esse exempta constabat, eos fuisse rebelles eo ipso quod ante transactionem illam & exemptionem se commendabant vel contentabant ab ipsa domo.

a al. Caruacibus. b Morinensi, al. Oriensi, al. Orin. c Cap. 4. eod. tit. in 2. compil. d Cap. 5. eod. tit. in 3. compil. [cumq. causa debito Marte percurreret.] e annuatim.

transfatione esse subtrahit, nec translatio subsequens eorum poterat a tanto crimine inobedientia relaxare.

CAP. VI.

Iudex potest, & debet si interponere pro transfatione inter partes faciendam, praterquam in casibus, in quibus ius a hoc non admittitur, ut super matrimonio. hoc dicit.

Honorius tertius l. tituli sancte Praxedæ Preb. cardin.

Ex parte tua [1 & infra.] Poteris etiam ad componendum interponere a partes tuas, & interdum aliquid severitati detrahere, prout (statu Imperii & excedentium multitudine, provida deliberatione pensatis) videris expedire: exceptis nimirum casibus, qui compositionis, seu dispensationis b remedium non admittunt, utpote conjugii sacramentum, quod cum non solum apud Latinos & Græcos, sed etiam apud fideles & infideles existat c, à severitate canonica circa illud recedere non licebit. In his verò, super quibus non invenitur expellendum procedas (æquitate servata) semper in humaniorem partem declinando, secundum quod personas & causas, loca & tempora postulare videris.

[1 Fuit propositum coram nobis quod nonnulli Græci furtive sacros ordines à noniis Episcopis receperunt, quidam etiam excommunicati celebrant in ecclesijs interdictis, & Græci ritibus pertinaciter inhaerentes in nullo volunt Latinis obedire prælati. Præterea quidam Græci & Latini Episcopi consecrationes faciunt in alienis Episcopatus, & decimas percipiunt in eisdem in Episcopatum eorundem locorum præiudicium: gravamen, licet Episcopi Græcorum nec percipere decimas, nec consecrationes huiusmodi consueverint celebrare. Ad hæc laici Græci uxores suas secundum motum propria voluntate dimittere, alias superducere non ventur, ac operari dominici ac festivi diebus quemadmodum in profectu. Porro quidam barones & milites tam Latini quam Græci Abbatis & ecclesias alias cum hominibus & bonis alijs vorando contra iustitiam detinentes, decimas non exsolvunt, & alios furtive recalcitrant, in suo errore deservunt: est pro his & alijs excessibus fratur in eisdem sententia excommunicacionis, eorum in animarum suarum periculum & aliorum scandalum suspendent. Vide a nobis postulas edoceri quod tibi agenda sit, & qualiter Metropolitanus puniendus sit, qui quibusdam exanti cum mercibus in Alexandria contra statutum concilii generalis licentiam tribuere de factis non expavit. Nos igitur c. t. i. ref. ut cum iura canonica & civilia edicta sunt ferre in omnibus his articulis pronositate, procedas in his secundum canonicas & legitimas sanctiones.

DE POSTVLANDO.

TITVLVS XXXVII.

CAP. I.

Clericus, in sacris vel minoribus beneficiatus, in seculari foro postulare non debet, nisi pro se, vel sua ecclesia, vel miserabilibus personis.

Ex concilio Lateranensi d.

Clerici in subdiaconatu, & supra, & in ordinibus quoque minoribus, si stipendiis ecclesiasticis sustententur f. coram seculari iudice advocati in negotiis secularibus fieri non præsumant: Nisi propriam causam, vel ecclesiæ suæ fuerint profecti, aut pro miserabilibus fortè personis, quæ proprias causas administrare non possunt. Sed nec procuratores villarum, aut iurisdictiones etiam seculares sub aliquibus Principibus & secularibus viris, ut iustitiarii eorum fiant, quicquam clericorum exercere præsumat.

a l. 2. §. post. De novi op. nume. & go. dist. per tot. b Perperam in impressis, disposition. c Vid. Tur. Cremon. 28. q. 1. in summa. d Cap. 12. sub Alexandro III. e Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. f Infero ergo, quod in media cogit & postulare poterit. li. & ubi Bart. c. de part. qui fil. distr.

CAP. II.

Canonici regulares postulare non possunt sine monachi, vel prioris ecclesiæ, vel sui monasterii, & præpositi, vel abbatis Innocentius III. Compilata. Canon. p. 109.

Ex parte tua nobis fuit propositum, quod quidam canonici regulares non solum in ecclesiis, sed etiam in forensibus causis præsumunt advocatos exercere. Cumque obicitur eis a, quod non liceat esse forensis, vel ecclesiasticis negotiis suscipere actores, nisi fortè id monasterii expostulante, habeat nihilominus impetrante, ad suam propositionem tertiam b excusandam, quod capitulum illud, per prædicta prohiberi videntur, de monachis non canonice regularibus loquitur manifestè. Vade ad rationem tuam taliter respondemus, quod idem iuramentum canonicis regularibus, quod & de monachis, quoad ad prædicta, credimus observandum, licet de monachis in canone specialiter sit expressum.

De summas.

CAP. III.

Gregorius IX.

Cum sacerdotis sit officium & nulli nocere, nec quibus autem velle proficere: non nisi pro legitima ecclesiæ suæ, vel (si necessitas immineat) pro parochia conjunctis, aut miserabilibus sibi licitum est postulare & infra. Clericus autem qui contra ecclesiam, vel beneficium obtinet, pro extraneis advocatus vel procurator esse præsumit a, tanquam ingratus postulatim si clericus sit eisdem ecclesiæ beneficium illud impoliari.

DE PROCVRATORIBUS.

bis.

TITVLVS XXXVIII.

CAP. I.

Non audiat quis tanquam alterius procurator, nisi iudicatus datum legitime factum.

Gregorius Maximus Salomon Episcopus.

Lia & quidem [& infra.] Scitis, quod per quosdam f. competimus, quod prædicti quos & tunc ad causam non mittitur, a quoque cum ipsis facta sunt subsistere non debent. Thomas sibi hoc à te dictum perhibuit: ex quo presentium portitoribus iudicavimus esse credendum, ne de ipsis similiter diceretur. Quis ergo hoc contra res nosse prononuit, instructam personam cum dato legaliter facto, & Presbyterorum, seu Diaconorum testimonioque subscriptionibus roborato, gestis in more iudicio transiit: ut quicquid cum eis actum sit iure subsistat.

CAP. II.

Non valet sententia, etiam expressam condemnacionis, contra absentem ex probabili causa legitime per manum iudicis h. d. quantum ad verum intellectum.

Alexander III.

Querelam a. clerici accepimus: [1 & infra.] Quod damus, quatenus si constituerit vobis, quod [1 & infra.]

a Concil. Triden. sess. 22. de reform. cap. 1. b Eadem de de suppl. negl. pral. cap. 2. & foris leg. in finem. in 2. comp. vi: vel dic. in solentiam, id est, in finem. c Har. v. q. 1. in multo deest, & super verbo, sit, hæc habere expressa, & non inserti, nec habetur in cap. deniq. 4. q. 2. unde sumitur, & non sumptus. e Cap. 1. eod. tit. in 1. compil. f Alii quibusdam g. aliis munc. h Vid. l. non solum. 4. qui aliam. & ibi Bart. ff. eod. i. Cap. 1. eod. tit. in 2. compil.